МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

МІНІСТЕРСТВО З ВІДНОВЛЕННЯ, ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ

Н А К А З

Київ

від 11 вересня 2026 р. № 1102/1925

Про затвердження Порядку спорудження (створення) пам'ятників (монументів)

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 08 вересня 2004 року № 1181 «Деякі питання спорудження (створення) пам'ятників і монументів»,

НАКАЗУЄМО:

1. Затвердити Порядок спорудження (створення) пам'ятників (монументів), що додається.

2. Визнати таким, що втратив чинність, наказ Державного комітету України з будівництва та архітектури, Міністерства культури і мистецтв України від 30 листопада 2004 року № 231/806 «Про затвердження Порядку спорудження (створення) пам'ятників і монументів», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 15 грудня 2004 року за № 1588/10187.

3. Департаменту мистецтв та креативних індустрій Міністерства культури України (Скриник М.А.) в установленому законодавством порядку забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.

4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра культури України та заступника Міністра з відновлення, інфраструктури та транспорту України відповідно до розподілу повноважень.

5. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

Виконувач обов'язків Міністра культури України

Іван ВЕРБИЦЬКИЙ

Міністр з відновлення, інфраструктури та транспорту України

Микола КАЛАШНИК

Міністерство культури України

від 11.09.2026 № 1102/1925

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства культури України,
Міністерства з відновлення, інфраструктури
та транспорту України
11 вересня 2026 року № 1102/1925

Порядок
спорудження (створення) пам'ятників (монументів)

І. Загальні положення

1. Цей Порядок визначає вимоги щодо підготовки, внесення пропозицій та спорудження (створення) пам'ятників (монументів) державного та місцевого значення як об'єктів монументального мистецтва.

Спорудження (створення) пам'ятників (монументів) включає організацію та проведення конкурсів, проєктування, виготовлення та встановлення таких пам'ятників (монументів) на території України.

Дія цього Порядку поширюється на центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, громадські об'єднання, підприємства, установи та організації під час підготовки і внесення пропозицій, прийняття рішень щодо спорудження (створення) пам'ятників (монументів).

Під час підготовки пропозицій та прийняття рішень про спорудження (створення) пам'ятників (монументів) враховуються принципи державної політики національної пам'яті Українського народу, визначені Законом України «Про засади державної політики національної пам'яті Українського народу».

2. Пам'ятники (монументи) можуть мати державне або місцеве значення відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 08 вересня 2004 року № 1181 «Деякі питання спорудження (створення) пам'ятників і монументів».

3. Рішення про спорудження (створення) пам'ятників (монументів) державного значення приймаються Кабінетом Міністрів України, а місцевого значення – органами місцевого самоврядування.

4. Фінансування спорудження (створення) пам'ятників (монументів) державного значення здійснюється за рахунок коштів державного бюджету або відповідних місцевих бюджетів, а також інших джерел, не заборонених законодавством України, а пам'ятників (монументів) місцевого значення – за рахунок коштів відповідних місцевих бюджетів, а також інших джерел, не заборонених законодавством України.

5. У цьому Порядку терміни вживаються у такому значенні:

замовник спорудження (створення) пам'ятника (монумента) – центральний або місцевий орган виконавчої влади, орган місцевого самоврядування, підприємство, установа, організація чи громадське об'єднання;

монумент – елемент благоустрою, пам'ятник значного масштабу, який споруджується (створюється) на честь важливої історичної події або видатного діяча особливої суспільної та художньої значущості у формі скульптури або скульптурної композиції, може включати елементи архітектури та ландшафтні композиції;

пам'ятник – елемент благоустрою, об'єкт образотворчого монументального мистецтва, споруджений (створений) з метою вшанування та увічнення пам'яті про визначну особу чи історичну подію або з метою художнього втілення символу чи ідеї у формі монументальної скульптури, скульптурної композиції, художньої, світлової інсталяції, інженерної, архітектурної конструкції тощо.

Інші терміни у цьому Порядку вживаються у значеннях, наведених у Законах України «Про засади державної політики національної пам'яті Українського народу», «Про культуру», «Про охорону культурної спадщини», «Про благоустрій населених пунктів» та інших актах законодавства України.

6. Забороняється спорудження (створення) пам'ятників (монументів), присвячених особам, подіям, символам або ідеям, що підпадають під обмеження, визначені Законами України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки», «Про заборону пропаганди російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії Російської Федерації як держави-терориста проти України, символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну», «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії».

7. Розміщення будь-яких написів та іншої інформації на пам'ятниках (монументах) державного і місцевого значення здійснюється державною мовою в чіткій, стислій формі, без скорочень та, за потреби, може дублюватися іншими мовами. При цьому розмір шрифту напису будь-якою іншою мовою не може бути більшим за розмір шрифтів напису державною мовою.

8. Пам'ятники (монументи) споруджуються (створюються) не раніше ніж через один рік з дня смерті особи, пам'ять про яку увічнюється, або з дня завершення події, що підлягає увічненню, крім випадків встановлення пам'ятників (монументів) з метою вшанування Захисників і Захисниць України, які загинули внаслідок збройної агресії РФ.

9. Дія цього Порядку не поширюється на спорудження (створення) намогильних споруд, що регулюється Законом України «Про поховання та похоронну справу».

ІІ. Порядок спорудження (створення) пам'ятників (монументів) державного значення

1. Пропозиції щодо спорудження (створення) пам'ятника (монумента) державного значення подаються підприємством, установою, організацією або громадським об'єднанням до Ради міністрів Автономної Республіки Крим, відповідної обласної, Київської або Севастопольської міської державної адміністрації.

До пропозицій щодо спорудження (створення) пам'ятника (монумента) державного значення додаються такі документи:

обґрунтування доцільності увічнення події в історії України та світу, символу чи ідеї або пам'яті визначної особи з урахуванням їх суспільно-політичного, культурного чи історичного значення, а також доцільності спорудження (створення) пам'ятника (монумента) державного значення у відповідному регіоні або населеному пункті;

фінансово-економічне обґрунтування вартості спорудження (створення) пам'ятника (монумента) із зазначенням джерел фінансування.

2. У разі підтримки пропозиції щодо спорудження (створення) пам'ятника (монумента) державного значення Рада міністрів Автономної Республіки Крим, відповідна обласна, Київська або Севастопольська міська державні адміністрації разом із проєктом розпорядження Кабінету Міністрів України, підготовленим відповідно до вимог Регламенту Кабінету Міністрів України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 року № 950 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 09 листопада 2011 року № 1156), подає Кабінетові Міністрів України клопотання про спорудження (створення) пам'ятника (монумента) державного значення не пізніше ніж за один рік до запланованої дати встановлення пам'ятника (монумента).

До клопотання додаються:

обґрунтування доцільності увічнення події в історії України та світу, символу чи ідеї або пам'яті визначної особи з урахуванням їх суспільно-політичного, культурного чи історичного значення, а також доцільності спорудження (створення) пам'ятника (монумента) державного значення у відповідному регіоні або населеному пункті;

пропозиція щодо місця розташування;

фінансово-економічне обґрунтування вартості спорудження (створення) пам'ятника (монумента) із зазначенням джерел фінансування;

історична довідка Національної академії наук України, що підтверджує національне або світове значення особи, пам'ять про яку пропонується увічнити, або події, символу чи ідеї, які пропонується увічнити. В історичній довідці має бути зазначено: біографія особи, яку планується увічнити, або інформація про подію; діяльність особи, яку планується увічнити; джерела дослідження; позитивні та негативні аспекти діяльності, яку планується увічнити; спірні

питання (за наявності); зв'язок із Україною; зв'язок із місцем увічнення; наявність інших форм увічнення на території населеного пункту та регіону;

результати громадських обговорень щодо доцільності спорудження (створення) пам'ятника (монумента);

погодження Мінкульту щодо можливості спорудження (створення) пам'ятника (монумента) у запропонованому місці – у випадках, коли його спорудження (створення) передбачається на пам'ятках національного значення, на територіях історико-культурних заповідників, історико-культурних заповідних територіях, у зонах охорони, на охоронюваних археологічних територіях, в історичних ареалах населених місць, на території об'єкта всесвітньої спадщини та його буферної зони;

інформація про суб'єкта, відповідального за утримання пам'ятника (монумента) та прилеглої території після його спорудження (створення).

3. Кабінет Міністрів України приймає розпорядження про спорудження (створення) пам'ятника (монумента) державного значення з урахуванням місця його встановлення та джерел фінансування.

4. Після прийняття Кабінетом Міністрів України рішення про спорудження (створення) пам'ятника (монумента) державного значення Держмистецтв організовує проведення конкурсу на кращу проєктну пропозицію пам'ятника (монумента) у порядку, встановленому Порядком проведення архітектурних та містобудівних конкурсів, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 25 листопада 1999 року № 2137.

Конкурс проводиться незалежно від джерел фінансування спорудження (створення) пам'ятника (монумента).

У випадках, коли проведення конкурсу підпадає під сферу застосування законодавства у сфері публічних закупівель, конкурс проводиться відповідно до законодавства у сфері публічних закупівель з урахуванням Порядку проведення архітектурних та містобудівних конкурсів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 листопада 1999 року № 2137.

Під час формування конкурсного завдання враховуються вимоги законодавства, що застосовуються до предмета конкурсу та місця спорудження (створення) пам'ятника (монумента), зокрема у сферах містобудування, охорони культурної спадщини, державної політики національної пам'яті, деколонізації публічного простору, забезпечення доступності та безбар'єрності.

Результати конкурсу надсилаються замовнику спорудження (створення) пам'ятника (монумента), який забезпечує розробку документації згідно із розділом IV цього Порядку та подальшого виконання робіт із виготовлення та встановлення пам'ятника (монумента).

5. Документація для виготовлення та встановлення пам'ятників (монументів) державного значення затверджується замовником спорудження (створення) пам'ятника (монумента), з урахуванням результатів конкурсу.

ІІІ. Порядок спорудження (створення) пам'ятників (монументів) місцевого значення

1. Пропозиції щодо спорудження (створення) пам'ятника (монумента) місцевого значення подаються підприємством, установою, організацією або громадським об'єднанням до відповідного органу місцевого самоврядування.

Ініціаторами спорудження (створення) пам'ятника (монумента) місцевого значення також можуть бути місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування.

До пропозиції щодо спорудження (створення) пам'ятника (монумента) місцевого значення додаються такі документи:

обґрунтування доцільності вшанування та увічнення пам'яті про визначну особу чи історичну подію або художнього втілення символу чи ідеї з урахуванням їх суспільного, культурного та історичного значення для відповідного регіону або населеного пункту;

погодження відповідного виконавчого органу сільської, селищної, міської ради, на території якого пропонується спорудження (створення) пам'ятника (монумента), з урахуванням пам'яткоохоронних, екологічних вимог, режиму використання відповідної території;

погодження місцевим органом охорони культурної спадщини у випадках, коли його спорудження (створення) передбачається на пам'ятках місцевого значення, у їх зонах охорони;

історична довідка про особу, пам'ять про яку планується увічнити, або про подію, символ чи ідею, які планується увічнити. В історичній довідці має бути зазначено: біографія особи, яку планується увічнити, або інформація про подію; діяльність особи, яку планується увічнити; джерела дослідження; позитивні та негативні аспекти діяльності, яку планується увічнити; спірні питання (за наявності); зв'язок із Україною; зв'язок із місцем увічнення; наявність інших форм увічнення на території населеного пункту та регіону;

пропозиція щодо місця розташування;

фінансово-економічне обґрунтування вартості спорудження (створення) пам'ятника (монумента) із зазначенням джерел фінансування.

2. Рішення про спорудження (створення) пам'ятника (монумента) місцевого значення приймається органом місцевого самоврядування з урахуванням:

висновку щодо відповідності ініціативи принципам державної політики національної пам'яті, наданого Українським інститутом національної пам'яті, – у випадках, коли важлива історична подія або видатний діяч підпадають під дію Законів України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки», «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії», «Про реабілітацію жертв репресій

комуністичного тоталітарного режиму 1917–1991 років», «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у XX столітті», «Про увічнення перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939–1945 років», «Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917–1991 років», «Про Голодомор 1932–1933 років в Україні», «Про заборону пропаганди російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії Російської Федерації як держави-терориста проти України, символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну», крім випадків, коли такі діячі та події внесено до переліку осіб та подій, які містять символіку російської імперської політики, розміщеному на офіційному вебсайті Українського інституту національної пам'яті;

місця його спорудження;

погодження Мінкульту – у випадках, коли встановлення передбачається на пам'ятках національного значення, у зонах їх охорони, на охоронюваних археологічних територіях, в історичних ареалах населених місць, на території об'єкта всесвітньої спадщини та його буферної зони;

джерел фінансування;

результатів громадських обговорень щодо доцільності спорудження (створення) пам'ятника (монумента).

3. Після прийняття відповідним органом місцевого самоврядування рішення про спорудження (створення) пам'ятника (монумента) місцевого значення організація та проведення конкурсу на кращу проєктну пропозицію пам'ятника (монумента) забезпечуються замовником конкурсу, визначеним відповідно до Порядку проведення архітектурних та містобудівних конкурсів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 листопада 1999 року № 2137.

Результати конкурсу надсилаються замовнику спорудження (створення) пам'ятника (монумента), який забезпечує розробку документації згідно розділу IV Порядку та подальшого виконання робіт із виготовлення та встановлення пам'ятника (монумента).

4. Документація для виготовлення та встановлення пам'ятників (монументів) місцевого значення затверджується замовником спорудження (створення) пам'ятника (монумента), з урахуванням результатів конкурсу.

IV. Документація для виготовлення та встановлення пам'ятників (монументів) державного та місцевого значення

1. Склад і зміст документації для виготовлення та встановлення пам'ятника (монумента) містять комплекс текстових, графічних та розрахункових

матеріалів, які відображають зовнішній вигляд, розміри, конструкції, матеріали, технологію монтажу та кошториси.

Основними складовими документації є:

ситуаційний план та схема розміщення пам'ятника (монумента);

плани, фасади та розрізи, схеми всіх елементів (скульптури, стели, постаменту, квітника тощо) із зазначенням розмірів у міліметрах;

розрахунок глибини фундамента, схеми армування та марки бетону залежно від ваги пам'ятника (монумента) та типу ґрунту;

тривимірні візуалізації, що відображають взаємодію пам'ятника (монумента) з навколишнім середовищем;

макет пам'ятника (монумента) та/або фізичну чи цифрову модель скульптури, достатню для оцінки художнього рішення;

розрахунки міцності, стійкості конструкції пам'ятника (монумента) до вітру та навантажень;

специфікація матеріалів;

технологічна карта виготовлення деталей та інструкція з безпечного монтажу пам'ятника (монумента) на місці;

рішення щодо забезпечення безбар'єрності та доступності пам'ятника (монумента);

розрахунок вартості реалізації проєкту, розрахунок вартості матеріалів, виробництва та монтажних робіт.

2. Замовник надає детальну інформацію щодо ділянки, на якій передбачається спорудження (створення) пам'ятника (монумента), зокрема обмежень та особливостей, які повинні бути враховані під час його встановлення.

3. Створення документації для спорудження (створення) пам'ятників (монументів) забезпечується за рахунок джерел фінансування, визначених пунктом 4 розділу I цього Порядку.

V. Виготовлення та встановлення пам'ятників (монументів) державного та місцевого значення

1. Виготовлення та встановлення пам'ятника (монумента) здійснюється відповідно до затвердженої документації, передбаченої цим Порядком.

2. Автор, який переміг у конкурсі, має переважне право на подальшу реалізацію проєктної пропозиції та подальше розроблення документації для виготовлення та встановлення пам'ятника (монумента) передбаченого цим Порядком. Інші права автора здійснюються відповідно до законодавства у сферах авторського права і суміжних прав, публічних закупівель, Цивільного кодексу України та умов конкурсу.

3. У разі фінансування заходів з розроблення документації, виготовлення та встановлення пам'ятника (монумента) за рахунок коштів державного чи місцевих бюджетів закупівля товарів, робіт і послуг, пов'язаних із такими заходами, здійснюється відповідно до законодавства у сфері публічних закупівель.

4. Встановлення пам'ятника (монумента) та виконання робіт з благоустрою прилеглої території здійснюються з дотриманням вимог законодавства у сфері благоустрою населених пунктів.

5. До виготовлення та встановлення пам'ятника (монумента) замовником забезпечується визначення суб'єктів, відповідальних за його подальше утримання, належний технічний стан та благоустрій прилеглої території.

6. Віднесення пам'ятника (монумента) до пам'ятки культурної спадщини здійснюється відповідно до законодавства у сфері охорони культурної спадщини.

7. У разі виявлення нових обставин щодо особи чи події, які мають істотне значення для оцінки доцільності її увічнення, орган, відповідальний за прийняття рішення про спорудження (створення) пам'ятника (монумента), може ініціювати перегляд його статусу відповідно до законодавства.

Заступник директора Департаменту мистецтв та креативних індустрій – начальник відділу професійного мистецтва Міністерства культури України **Марина СКРИНИК**

Директор Департаменту просторового планування територій та архітектури Міністерства з відновлення, інфраструктури та транспорту України **Євген ПЛАЩЕНКО**

Міністерство культури України
від 11.09.2026 № 1102/1925